

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ι. ΜΠΕΓΚΟΣ

Φιλολόγος

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΣΤΙΣ ΣΕΡΡΕΣ ΚΑΙ Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΙΕΤΑΝ ΜΗΤΡΟΥΣΗ*

Εισαγωγικά.

*Ο κ. Αναστάσιος Μπέγκος στο
βήμα του ΔΗΠΕΘΕ Σερρών.*

Ὁ Μακεδονικός Ἀγώνας, ὅπως ὀνομάστηκε ἡ ἐθνική κατά τῶν Βουλγάρων ἄμυνα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὑπῆρξε μία ἀπό τίς ἡρωικότερες κι ἐνδοξότερες σελίδες τῆς ἱστορίας μας καί μία ἀπό τίς σημαντικότερες φάσεις τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Κρινόμενος ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος στέκεται δίπλα στόν Ἀγώνα τοῦ 1821. Διότι, ὅπως τότε, στόν Ἀγώνα τῆς ἐθνικῆς μας Παλιγγενεσίας, ἡ Ἑλλάδα ἀποτίναξε τόν τουρκικό ζυγό κι ἐπέτυχε τήν ἐλευθερία της ὡς τῆ γραμμῆ, τελικά, Ἀμβρακικοῦ-Παγασητικοῦ, ἔτσι καί στίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μας, χάρη στόν Μακεδονικό Ἀγώνα, σώθηκε ἡ Μακεδονία ἀπό τή βουλμία τῶν Βουλγάρων καί μάλιστα μέ τή συμμετοχή μόνο Ἑλλήνων, χωρίς τήν παρουσία ξένων ναυτικῶν ἢ στρατιω-

τικῶν δυνάμεων, ὅπως ἔγινε στή νότιο Ἑλλάδα. Ἰδιαίτερα στήν περιοχή τῶν Σερρῶν τόν ἀγώνα διεξήγαγαν, σχεδόν ἐξ ὀλοκλήρου, ντόπιοι ἀρχηγοί, σέ ἀντίθεση μέ τή Δυτική Μακεδονία, ὅπου πλεονάζουν οἱ ἀρχηγοί ἀπό τή νότια - ἐλεύθερη Ἑλλάδα, τήν Ἀθήνα, τήν Κρήτη καί τή Μάνη (Π. Μελάς, Κατεχάκης, Γέρμας κ.ἄ.). Χάρη σ' αὐτούς, τούς ἐπόνυμους καί ἀνώνυμους

* Τό πρῶτο σχεδίασμα τῆς παρούσας ἐργασίας ἦταν ὀμιλία στό Πανελλήνιο συνέδριο Ὁρθοπαιδικῶν στίς 19 Ἰουνίου 1998, στήν αἴθουσα τοῦ «Ὀρφέα» Σερρῶν.

Μακεδονομάχους, σώθηκε ἡ Μακεδονία - τό αἰώνιο «πρόφραγμα» κατά τῆς εισβολῆς βαρβάρων φυλῶν στὸν ἑλληνικό χῶρο, κατά τὸν Πολύβιο¹, ματαιώνοντας τὰ σχέδια τῶν πανσλαβιστῶν γιὰ κάθοδο στό Αἰγαῖο. Κι ὅλα αὐτά, γιατί ὑπῆρχε ἡ ἑλληνική ψυχὴ, ἡ πίστη στὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ φιλοπατρία. *Πατί ἦταν ἡ ἐποχὴ πού ἡ φιλοπατρία ἐθεωρεῖτο σέμνωμα καί καμάρι τοῦ Ἑλληνα κι ὄχι σοβινισμός κι ἐθνικισμός.*

1. Τό ἱστορικό πλαίσιο.

Πρὶν μποῦμε στὸν καθαρῶς ἐπιχειρησιακό τομέα, σέ ἱστορήση γεγονότων στὴν περιοχή τῶν Σερρῶν, θά ἀναφερθοῦμε δι' ὀλίγων στό ἱστορικό πλαίσιο, μέσα στό ὁποῖο τοποθετεῖται ὁ Μακεδονικός Ἀγώνας.

Οἱ ρίζες τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα πρέπει νά ἀναζητηθοῦν στὴ δημιουργία τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας. Τό 1870 ὑπῆρξε γιὰ τίς Σέρρες, ἀλλὰ καί γιὰ ὁλόκληρη τὴ Μακεδονία, ἔτος κρίσιμο. Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού ἡ Ρωσία μέσω τοῦ πρεσβευτοῦ της στὴν Κωνσταντινούπολη, τοῦ πονηροῦ Ἰγνάτιεφ, προσπαθῶντας νά πραγματοποιήσει τὰ πανσλαβιστικά της σχέδια, χρησιμοποίησε τὴ Βουλγαρία ὡς ὄχημα γιὰ τὴν κάθοδό της στό Αἰγαῖο μέ τὴ δημιουργία τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας. Τό γεγονός αὐτό, πού πρακτικά σήμαινε τὴν ἀνεξαρτητοποίηση τῆς βουλγαρικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως καί μακροπρόθεσμα δημιουργία ἀνεξάρτητου βουλγαρικοῦ κράτους, ἦταν ἀρχὴ ὀδύνης γιὰ τὸν Ἑλληνισμό². Ἡ Ὀθωμανικὴ Τουρκία, πού ἤλεγχε ἀκόμη ἓνα μεγάλο μέρος τῆς Βαλκανικῆς, διαβλέποντας ὀφέλη ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ διάσπαση καί τὴν ἀποδυνάμωση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἔδωσε τὴν ἄδεια, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Βουλγαρία ἀνῆκε ἐκκλησιαστικά στὴ διοικητικὴ δικαιοδοσία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Τὸ Πατριαρχεῖο, βέβαια, διεῖδε τὰ βουλγαρικά σχέδια, ἀφοῦ ἡ θρησκευτικὴ χειραφέτηση τῶν Βουλγάρων μακροπρόθεσμα θά ὀδηγοῦσε στὴν ἐθνικὴ χειραφέτηση, καί κήρυξε τὴ Βουλγαρικὴ ἐκκλησία σχισματικὴ τὸ 1872³.

1. Πολυβίου Ἱστορία IX, 35, 2.

2. Ἀν. Μπέγκου, Δ. Μαρούλης, Ὁ ἐπαναστάτης Δάσκαλος. Σερραϊκὰ Χρονικά, 12 (1996), σελ. 85.

3. Πρῶτος ἔξαρχος τῆς Βουλγαρικῆς ἐκκλησίας εἶναι ὁ μητροπολίτης Ἀνθιμος. Ἡ ἀνάρρησή του ἐγίνε τὸ Μάιο τοῦ 1872 στό Βουλγαρικὸ Μοναστήρι τῆς Κ/λεως, ἐνῶ 4 μέρες ἀργότερα τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καταδίκασε τὸ ἐκκλησιαστικὸ αὐτὸ πραξικόπημα καί κήρυξε τὴ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία σχισματικὴ (28 Μαΐου 1872). Τὸ σχίσμα τῆς Βουλγαρικῆς ἐκκλησίας ἤρθη τὸ 1945. (Βλέπε σχετικὰ καί Ἐμμ. Γρηγορίου, «Ἑλληνες καί Βούλγαροι». Θεσ/κη 1954, σελ. 49).

Ἡ βουλγαρική ἐξαρχία ἦταν γιά τόν Ἑλληνισμό φορέας ὑψηλοῦ κινδύνου, ἀφοῦ στό σχετικό φερμάνι ὑπῆρχε μιά καταστρεπτική γιά τούς Ἕλληνες διάταξη. Γιατί ἡ βουλγαρική ἐξαρχία δέν εἶχε σαφῆ ὄρια. Μποροῦσαν, σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 10, νά ὑπαχθοῦν σ' αὐτήν καί καθαρώς ἑλληνικά ἐδάφη, ἀρκεῖ νά τό ζητοῦσαν τά 2/3 τῶν κατοίκων μιᾶς περιοχῆς. Ἔτσι ἔμπαιναν οἱ βάσεις γιά βουλγαρική προπαγάνδα καί τρομοκρατία, μέ δημιουργία βουλγαρικῶν σχολείων, διώξεις καί ἐκτελέσεις Ἑλλήνων διδασκάλων κλπ. Βασική κι ἀμετάθετη ἐπιδίωξη τῶν Βουλγάρων σέ πρῶτο στάδιο ἦταν νά ἀλλοιώσουν μέ κάθε τρόπο καί κάθε μέσο τή δημογραφική σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς τουρκοκρατούμενης Μακεδονίας, μέ σκοπό πρῶτα τήν αὐτονομία κι ἀργότερα τήν προσάρτησή της στή Βουλγαρία.

Οἱ Βούλγαροι μέ τή συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου⁴ (Φεβρ. 1878), χάρη στή Ρωσία, εἶδαν, ἔστω γιά λίγους μῆνες, τή *Μεγάλη Βουλγαρία*, πού ἐκτεινόταν ἀπό τό Δούναβη ὡς τό Αἰγαῖο καί πού οἱ Βούλγαροι ποτέ δέν λησμόνησαν, μολονότι λίγους μῆνες ἀργότερα, τό συνέδριο τοῦ Βερολίνου (Ἰούν. 1878) περιορίζε τή Βουλγαρία ἀνάμεσα στό Δούναβη καί στόν Αἴμο.

Οἱ Βούλγαροι, ἐκμεταλλεζόμενοι τήν εὐρωπαϊκή ἀνεκτικότητα, τήν ὁποία πέτυχαν μέ τήν ἀνάλογη προπαγάνδα, καί τήν τουρκική ἀνικανότητα –ἰδιαίτερα μετά τή βίαιη προσάρτηση τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας (1885)– ἀποθρασύνονται. Μέ κύριο ἐπιχείρημα ὅτι στά βόρεια τμήματα τῆς Μακεδονίας κατοικοῦσαν σλαβόφωνοι, ὄρισαν ὡς ὄρια δράσης τή γραμμή Δράμα-Σέρρες-Πρέσπα καί ἄρχισαν μεθοδικά τό ἔργο τους. Ὑπόσχονται στήν ἀρχή ἀπελευθέρωση ἀπό τόν τουρκικό ζυγό καί διανομή τσιφλικιῶν. Ἰδρύουν βουλγαρικά σχολεῖα καί ἐκκλησίες, διορίζουν δασκάλους, ἱερεῖς καί ἐξαγοράζουν συνειδήσεις. Ὅλα αὐτά ὅμως ὡς τό 1900 εἶχαν μηδαμινά ἀποτελέσματα. Ἡ βαθιά πίστη τῶν Μακεδόνων, ἡ ἑλληνική παιδεία, ἄσχετα ἂν μερικοί μιλοῦσαν τό σλαβομακεδονικό ἰδίωμα, τούς κρατοῦσαν ἀφοσιωμένους στόν Ἑλληνισμό καί τήν Ὁρθοδοξία καί δέν ἦταν εὐκολη λεία γιά τούς Βουλγάρους προπαγανδιστές.

4. «Ἡ συνθήκη τοῦ Ἁγ. Στεφάνου (Φεβρ. τοῦ 1878), πού προσαρτοῦσε τή βόρεια καί κεντρική Μακεδονία στους Βουλγάρους, ἐνθάρρυνε τίς διεκδικήσεις τους. Ἡ πραξικοπηματική προσάρτηση στή Βουλγαρία τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας (1885) δημιούργησε νέα κέντρα προπαγάνδας, πού στά τέλη τοῦ αἰῶνα ὀδήγησαν στήν ἴδρυση τῆς ἐσωτερικῆς Μακεδονικῆς Ἐπαναστατικῆς Ὁργάνωσης (ΕΜΕΟ 1895) καί τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς (1895), οἱ ὁποῖες ἐγκαινίασαν συστήματα βίας καί ἔνοπλης ἐπέμβασης, μέ τήν ἀνοχή συχνά τῶν Ὀθωμανικῶν ἀρχῶν». (Μαρίας Νυσταζοπούλου - Πελεκίδου. Τό «Μακεδονικό ζήτημα». Ἀθήνα 1992, σελίδα 7).

Ἡ ἑλληνική κυβέρνησις Θεοτόκη ἦταν ἐνήμερη ὅλης αὐτῆς τῆς ἀνθελληνικῆς βουλγαρικῆς προπαγάνδας. Παρέμενε ὁμως ἀδρανής. Ἡ πρόσφατη ἦττα ἀπὸ τοὺς Τούρκους κατὰ τὸν ἀτυχῆ ἑλληνοτουρκικὸ πόλεμο τοῦ 1897 καὶ ἡ ἀνοιχτὴ ἀκόμη πληγὴ τοῦ Κρητικῆς ζητήματος, ἔκανε τὴν κυβέρνησις νὰ διστάζει νὰ ἀνοίξει νέο μέτωπο. Ἦταν ἡ τακτικὴ τῆς Ἑλλάδας πού χλευαστικά τότε ὀνομάστηκε «ἄψογη στάσις».

Ἐνῶ ὁμως τὸ ἐπίσημο ἑλληνικὸ κράτος ἀδρανεῖ, τὸ Πατριαρχεῖο, ἀλλὰ καὶ ἀρκετοὶ ἰδιῶτες στὴν Ἀθήνα ἀγρυπνοῦν.

Γύρω στὰ 1900, ὁ φωτισμένος ἐκεῖνος Πατριάρχης Ἰωακείμ Γ' φρόντισε νὰ τοποθετηθοῦν στὴ Μακεδονία δραστήριοι καὶ ἱκανοὶ ἱεράρχες, ὅπως ὁ Χρυσόστομος Καλαφάτης στὴ Δράμα (ὁ μετέπειτα ἐθνομάρτυρας Σμύρνης), ὁ Μελενίκου καὶ ἀργότερα Κασσανδρείας Εἰρηναῖος, γνώστης τῶν σλαβικῶν γλωσσῶν, ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης στὴν Καστοριά κ.ἄ.

Παράλληλα, στὴν Ἀθήνα (κυρίως ἀπὸ τὸ 1903) ὁ κόσμος ἄρχισε νὰ ξεσηκώνεται, βλέποντας ὅτι ἡ Μακεδονία κινδύνευε νὰ χαθεῖ ἕξαιτίας τῆς βουλγαρικῆς ἀπειλῆς καὶ τῆς κυβερνητικῆς ραθυμίας. Συγκροτεῖται τὸ Μακεδονικὸ Κομιτάτο μὲ πρόεδρο τὸ Δημήτριον Καλαποθάκη, διευθυντὴ τῆς ἐφημερίδας «Ἐμπρός», ἐνῶ ὁ Σερραῖος, ἀπὸ τὴ Νιγρίτα, Ἀθανάσιος Ἀργυρός⁵, ὀργανώνει παναθηναϊκὸ συλλαλητήριον στοὺς στυλοὺς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς τὸν Αὐγουστο τοῦ 1903, πού ἦταν πραγματικὸ ἐγερτήριον σάλπισμα γιὰ τοὺς Ἕλληνας. Στὴν Ἀθήνα παρατηρεῖται μεγάλη κινητικότητα γύρω ἀπὸ τὴ Μακεδονικὴ ὑπόθεσις. Τὸ σπῆτι τοῦ Δραγοῦμη μεταβάλλεται σὲ ἐνεργὸ ἐπιτελεῖο. Ἐκεῖ μαζεύονται τὰ πῶς ζωντανὰ καὶ ἐπιφανῆ μέλη τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Ὁ Παῦλος Μελάς, ὁ Κορομηλάς, ὁ Καλαποθάκης, ὁ διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδας «Ἀκρόπολις» Βλ. Γαβριηλίδης κ.ἄ. Ὁ τελευταῖος δισταγμὸς τοῦ ἐπίσημου κράτους παραμερίζεται καὶ ἀποφασίζεται ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ στό Μακεδονικὸ Ἀγῶνα.

Τότε ἐμφανίζονται στὴ Μακεδονία τὰ πρῶτα ἀντάρτικα σώματα ἀπὸ Μακεδόνες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ Κρητες καὶ Ἕλληνες τοῦ ἐλεύθερου κράτους, πού σπεύδουν νὰ ἐνταχθοῦν στὴν ἐθνικὴ ἀμυνα ἐνάντια στὴ Βουλγαρικὴ ἀπειλή.

2. Ὁ Ἀγῶνας στὶς Σέρρες.

Εἰδικότερα στὶς Σέρρες ἡ Βουλγαρικὴ τρομοκρατία ἀρχίζει τὸ 1903 καὶ ἐκδηλώνεται ἐντονότερα τὸ 1904, μὲ τὴν ὀργάνωσις συμμοριῶν πού ἔγιναν ὁ

5. Ὁ Ἀθ. Ἀργυρός, δάσκαλος, πολιτευτὴς καὶ κατ' ἐπανάληψιν ὑπουργός, ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Δημ. Μαρούλη, ἰδρυτῆ τῶν ὁμωνύμων Διδασκαλειῶν στὶς Σέρρες. (Σχετικὰ: Ἀν. Μπέγκου, Δημ. Μαρούλης, ὁ.π., σελ. 96).

φόδος καὶ ὁ τρόμος τῶν Σερραίων. Αναφέρονται 10 τέτοια σώματα κομιτατζήδων μὲ 200 συνολικά ἄνδρες ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ ἀδίστακτου ἀρχικομιτατζῆ Γιάννη Σανδάσκυ καὶ μὲ κατὰ τόπους ἀρχηγούς τὸν Τάσκα, πρῶην δάσκαλο, μόλις 20 ἐτῶν, τὸν Ἀραμπατζῆ, τὸν Γιάντσεφ, τὸν Γκόρνο, τὸν Πανίτσα, τὸν Ντόντσιο κ.ἄ., πού λυμαίνονται ὅλη τὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῶν Σερρῶν, ἀπὸ τὸ Μελένικο καὶ τὴν Τζουμαγιά (σημερινὴ Ἡράκλεια) ὡς τὸ Νευροκόπι, τὰ χωριά τῆς Ζίχνας, τὰ Δαρνακοχώρια καὶ τὰ χωριά τοῦ κάμπου.

Πρῶτη δέχεται τὴ μανία τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων ἡ Βροντοῦ, 20 χιλιόμετρα βόρεια τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν. Οἱ κάτοικοι τῆς Βροντοῦς, μολονότι μιλοῦσαν τὸ σλαβομακεδονικὸ ἰδίωμα, ἦταν Ἕλληνες στὴν ψυχὴ καὶ σὸ φρόνημα. Οἱ συνεχεῖς ὅμως ἀπειλές, τὰ βασανιστήρια καὶ οἱ δολοφονίες ἀνάγκασαν τοὺς Βροντινοὺς νὰ προσέλθουν βίαια στὴ Βουλγαρικὴ ἐξουσία. Ἔτσι, ἤδη ἀπὸ τὸ 1903 ἡ Βροντοῦ θὰ ἀποτελέσει τὴν ἔδρα τοῦ κεντρικοῦ κομιτάτου τῶν κομιτατζήδων καὶ ὀρητήριό γιὰ τὸ καταστροφικὸ ἔργο τους.

Τὸν ἴδιο χρόνο, τὸ 1903, χτύπησαν τὸ ἀκατοίκητο σήμερα χωριὸ Λάκκος, κοντὰ σὸ δυζαντινὸ μοναστήρι τοῦ Τιμίου Προδρόμου. Κατὰ τὴν προσφιλῆ τους τακτικὴ, σκοτώνουν προκρίτους καὶ πυρπολοῦν σπίτια ἢ τὰ ἀνατινάσσουν μὲ δυναμίτη.

Κλήθηκε ὁ τουρκικὸς στρατὸς γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὴν τάξη καὶ ἀκολούθησε αἱματηρὴ συμπλοκή. Παράλληλα, εἰδοποιήθηκε καὶ κατέφθασε καὶ ὁ πρόξενος τῶν Σερρῶν Ἴων Δραγούμης, ὁ κουνιάδος τοῦ Παύλου Μελά. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ἐνίωσαν βαθιὰ συγκίνηση, ὅταν εἶδαν τὸν ἐκπρόσωπο τῆς ἐπίσημης ἐλευθέρης Ἑλλάδας νὰ διασχίζει τὰ στενὰ σοκάκια τοῦ χωριοῦ τους. Εἶχε διανυκτερεύσει τὸ προηγούμενο βράδυ σὸ μοναστήρι τοῦ Προδρόμου καὶ εἶχε ἐνημερωθεῖ σχετικὰ μὲ τοὺς κομιτατζήδες ἀπὸ τὸν ἠγούμενο τῆς μονῆς Χριστόφορο. Ὁ μεγάλος ἐκεῖνος Ἕλληνας Ἴων Δραγούμης, ὁ ἀθεράπευτα ρομαντικὸς ἀλλὰ καὶ τόσο ἄτυχος, μόλις 25 ἐτῶν, γράφει σὲ ἓνα φίλο του σὸ Παρίσι σχετικὰ μὲ τίς βλέψεις τῶν Βουλγάρων ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας, καὶ μὲ σπαραγμὸ ψυχῆς ἀλλὰ καὶ μὲ καταπλήσσοσα γιὰ τὴν ἡλικία του διορατικότητα: «Δέν ἀρκῶ ἐγώ. Χρειαζονται πολλοί. Θὰ ἔπρεπε ἡ κυβέρνησις νὰ ὀπλίσει μερικὲς ἑκατοντάδες γενναίων καὶ νὰ σάρωνε ἀπὸ τὸν τόπο τοὺς εἰσβολεῖς πού τὸν μολύνουν» (Ὀκτ. 1903)⁶.

Οἱ Βούλγαροι θὰ ἐπανέλθουν σὸ Λάκκο δριμύτεροι τὸ 1905 γιὰ νὰ ἀποτελειώσουν τὸ ἔργο τους. Συλλαμβάνουν τὸν ἱερέα τοῦ χωριοῦ καὶ τὸν

6. Ἴωνος Δραγούμη: «Ἡ Μονὴ τοῦ Προδρόμου καὶ τὸ χωριὸ Λάκκος τῶν Σερρῶν». Μετάφραση ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ Φιλίππου Στέφ. Δραγούμη. «Σερραϊκὰ Χρονικά» Δ' (1961), σελ. 23-24.

ὀδηγοῦν στήν ἐκκλησία γιά νά λειτουργήσῃ μέ τή βία στά βουλγάρικα. Μπροστά σ' αὐτή τή δοκιμασία ὁ ἥρωικός λευίτης πεθαίνει ἀπό ἀνακοπή. Τό χωριό ὅμως, χάρη στή συμβολή καί τῶν μοναχῶν τοῦ Τιμίου Προδρόμου, θά παραμείνει πιστό στόν Ἑλληνισμό καί στό Πατριαρχεῖο.

Ἄτυχες ὅμως στάθηκαν οἱ περιοχές Μελενίκου, Σιδηροκάστρου καί Πετριτσίου, πού δέν μπόρεσαν νά ἀντέξουν στή βουλγαρική τρομοκρατία τοῦ ἀρχικομιτατζή Σανδάσκυ. Ἐξαίρεση ἀποτελεῖ τό ἥρωικό Στάρτσοβο, χάρη στήν μόλις 20 ἐτῶν ἥρωική δασκάλα Φωτεινή Παπαδημητρίου, πού πέτυχε νά μετατρέψῃ τό χωριό ἀπό βουλγαρόφωνο σέ ἑλληνικό⁷.

Ἄτυχῶς, ὀλόκληρη αὐτή ἡ περιοχή Μελενίκου-Πετριτσίου μέ τή συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου (1913) περιήλθε στή Βουλγαρία, ἐνῶ οἱ κάτοικοι τοῦ Στάρτσοβου πέρασαν τά σύνορα καί δημιούργησαν τό σημερινό Νέο Πετρίτσι.

Ὁ ἀγώνας ἀναδιοργανώνεται τό 1903, μετά τήν καταστολή τῆς βουλγαρικῆς ἐξέγερσης τοῦ Ἡλιντεν. Ἐπίλεκτα μέλη τῆς σερραϊκῆς κοινωνίας ιδρύουν τό κεντρικό κομιτάτο τῶν Σερρῶν καί ἐμφανίζεται τό πρῶτο ἀντάρτικο σῶμα ὑπό τόν καπετάν Ἀντωνάκη (ἀπό τήν Κρήτη), τόν Τάσιο ἀπό τό Ἄργος καί τούς Σερραίους Δημήτριο Θεοφάνους, τόν Χρῆστο Λιάνα καί τόν Ἀθανάσιο Κυριακόπουλο, γνωστό ὡς Κατσαμπρόκο, ἀπό τό Σουμπάσκοϊ - σημερινό Νέο Σούλι. Ἡ παρουσία του ἔδωσε θάρρος στούς κατοίκους τῶν Δαρνακοχωρίων.

Ἄλλη ἀντάρτικη ομάδα, ἀποτελούμενη ἀποκλειστικά ἀπό ντόπιους, εἶναι τοῦ Ἀθανασίου Χατζηπανταζῆ, ἀπό τό Πρόσνικ (Σκοτούσα), μέ δικαιοδοσία τήν περιφέρεια δυτικά τῶν Σερρῶν ὡς τό Μπέλες.

Ἡ ὀργάνωση τοῦ Μάκεδονικοῦ ἀγώνα στίς Σέρρες πῆρε τήν ὀριστική της μορφή, ὅταν τοποθετήθηκε ὡς πρόξενος ὁ Ἀντώνης Σακτούρης καί ὁ Δημοσθένης Φλωριάς ὡς στρατιωτικός ἀκόλουθος. Προκρίθηκε τότε δυναμικότερη τακτική στίς βουλγαρικές προκλήσεις.

Παράλληλα, στρατικοποιεῖται ὁ μουσικογυμναστικός σύλλογος «Ὁρφέας» πού ιδρύθηκε τό 1905. Ἐδῶ μέ τό πρόσχημα τῆς προσφορᾶς μουσικῆς καί ἀθλητικῆς παιδείας στούς Σερραίους, θά γίνονται οἱ μυστικές συνάξεις τῶν ἀρχηγῶν, ἐνῶ στά ὑπόγεια φυλάσσονταν ὄπλα καί πολεμοφόδια.

Ὅλη ἡ περιφέρεια τῶν Σερρῶν διαιρέθηκε σέ τρία στρατηγεῖα: 1) στό ἀρχηγεῖο τοῦ Μπέλες, 2) στό ἀρχηγεῖο τῆς Νιγρίτας καί 3) στό ἀρχηγεῖο τῆς Ζίχνας καί τοῦ Παγγαίου.

7. Δές σχετικὰ Π. Πέννα, Ἱστορία τῶν Σερρῶν, Ἀθήναι 1966, σελ. 207.

Στό πρῶτο –τοῦ Μπέλες– μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Χατζηπανταζῆ, ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχηγία ὁ καπετάν Στέργιος Βλάχμπτης, ἀπὸ τὴν Τζουμαγιά (σημερινή Ἡράκλεια). Μὲ ψυχωμένα παλικάρια ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, ξεκαθαρίζει τὴν περιοχὴ ἀπὸ βουλγαρίζοντες καὶ ρουμανίζοντες, διαφωτίζει καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς χωρικούς. Τὰ ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν θεαματικά. Πολλὰ χωριά τοῦ Πετριταίου καὶ τῶν Πορροῶν ἐγκαταλείπουν τὴν Ἑξαρχία καὶ ἐπιστρέφουν στὴ μητέρα Ἐκκλησία.

Στό δεύτερο, στό γενικό ἀρχηγεῖο τῆς Νιγρίτας, μέ ἔδρα τὸ Χουμνικό καὶ τὸ Ζερβοχώρι, ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Ἀλέξανδρου Εὐρυσιώτη ἢ Αἰδωλιώτη, δροῦν ὁ Γκούρμης, ὁ Καράπαπας, ὁ ἥρωικός ἱερέας τῆς Σακάφτσας (Λειβαδοχωρίου) Παπαπασχάλης, γνωστός καὶ ὡς Καπετάν Ἀνδρουῦτσος, ὁ καπετάν Παγκλῆς κ.ἄ. Ἰδιαίτερα ὁ τελευταῖος στάθηκε ὁ ἄμεσος τιμωρὸς οἰουδήποτε θά τολμοῦσε ἐγκληματικὴ πράξη ἐναντίον Ἑλλήνων καὶ ματαίωσε κάθε ἀπόπειρα βουλγαρικῆς διείσδυσης στὴ Χαλκιδικὴ καὶ στό Ἅγιο Ὅρος.

Ὁ καπετάν Δούκας. Ἐδρασε στὴν περιοχὴ Ζίχνας καὶ Παγγαίου.

Στό τρίτο, στό γενικό ἀρχηγεῖο τῆς Ζίχνας καὶ τοῦ Παγγαίου, γενικός ἀρχηγὸς εἶναι ὁ καπετάν Δούκας, ὑπὸ τίς διαταγές τοῦ ὁποῖου δροῦν τρία ἀντάρτικα σώματα, τοῦ Μάρτζιου, τοῦ Τζουβαλιτζίη καὶ τοῦ Βουλασίκη.

Στό χῶρο εὐθύνης τους δρᾶ ὁ διαδόχτος κομιτατζῆς Πανίτσας, φόβος καὶ τρόμος τῆς περιοχῆς Ζίχνας. Τὴν καταστροφικὴ του μανία καὶ τὰ αἱματηρὰ του «κατορθώματα» γνώρισαν τὰ χωριά τῆς περιοχῆς καὶ ἰδιαίτερα ἡ Κλεπούσνα (σημερινή Ἀγριανή), ὅπου διακρίθηκε ἡ ἥρωικὴ διδασκάλισσα Ἀγγελικὴ Φιλίππιδι. Τὸ σῶμα τοῦ Δούκα ἀνταποδίδει τὸ χτύπημα στὴ Γράτσιανη (σημερινό Ἅγιοχώρι), ὅπου τραυματίστηκε καὶ ὁ Πανίτσας. Ἡ περιοχὴ τῆς Ζίχνας ἀναπνέει. Ἡ Ζηλιάχοβα (Ζίχνη), τὰ Πόρνα (Γάζωρος), ἡ Ἀναστασιά, βγάζουν στεναγμούς ἀνακούφισης. Ὅλοι οἱ σχισματικοί, δηλαδή αὐτοὶ πού εἶχαν ἀποσκιρτήσει στὴ Βουλγαρικὴ Ἑξαρχία, ἐπιστρέφουν στό Πατριαρχεῖο.

Κρίσιμο ἀλλὰ καὶ ἀποφασιστικό γιὰ τὸν Μακεδονικὸ Ἀγὼνα στὴν περιοχὴ τῶν Σερρῶν ἦταν τὸ 1907. Τώρα ἡ ἄμυνα τῶν Σερραίων Μακεδονομάχων μετατρέπεται σὲ ἐπίθεση. Καὶ δέν εἶναι μόνο τὰ ὀργανωμένα ἀντάρτικα σώματα πού πολεμοῦν σ' αὐτὸν τὸν ἰδιόρρυθμο διμέτωπο ἀγὼνα κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων. Εἶναι καὶ ἀπλοὶ χωρικοί, οἱ ὁποῖοι ἀσυγκράτητοι ἀντεπιτίθενται καὶ σκληρὰ τιμωροῦν.

Ὁ Καπετάν Μητρούσης
Γκογκολάκης, ὁ ἥρωας τῆς
Καμενίκιας.

Ἵστερα ἀπὸ αὐτά, ἀρκετὰ χωριὰ πού βίαια εἶχαν προσχωρήσει στό σχίσμα, ἐπιστρέφουν στό Πατριαρχεῖο καί στήν Ὁρθοδοξία. Ὅπως τό Καρλίκιοϊ, σημερινό Χιονοχώρι, στὸν Μπόζ-Ντάγ τοῦ Μενοικίου ὄρους.

Δέν ἔλειψαν, βέβαια, καί οἱ ἀτυχίες καί σφάλματα τακτικῆς στὸν Ἄγωνα. Ἀναφέρουμε σχετικὰ τὴν ἀπερίσκεπτη ἐπίθεση τοῦ σώματος τοῦ καπετάν Στρατῆ (Ἀπρ. 1907) ἐναντίον χωρικῶν τοῦ σχισματικοῦ χωριοῦ Δράνοβα πού ἔγινε κοντὰ στό Σουμπάσκιοϊ (σημερινό Νέο Σούλι) καί εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπίθεση τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ καί τὴ διάλυση τοῦ σώματος⁸. Ὁ καπετάν Στρατῆς καί οἱ σύντροφοί του καταδικάστηκαν ἀπὸ τουρκικό στρατοδικεῖο σέ ἰσόδια καί κλείστηκαν στίς φυλακές τῆς Ρόδου.

Δραματικὴ ἦταν καί ἡ σύγκρουση τοῦ καπετάν Ἀνδρέα Μακούλη μέ τὸν τουρκικό στρατό μέσα καί ἔξω ἀπὸ τὴ Δοβίστα (σημερινό Ἐμμ. Παππᾶ) στὴ γνωστὴ ὡς *μάχη τῆς Δοβίστας*. Στὴν 5ωρη αὐτὴ μάχη (πού συμπίπτει μέ τὴ θυσία τοῦ καπετάν Μητρούση στὰ Καμενίκια, Σάββατο 14 Ἰουλίου 1907) ἀποδεκατίστηκε τό σῶμα τοῦ καπετάν Μακούλη καί σκοτώθηκε ὁ ἀρχηγός του⁹.

3. Ὁ Καπετάν Μητρούσης.

Τό πρῶτο ὅμως ἀστέρι τοῦ Μακεδονικοῦ Ἄγωνα στὴν περιοχὴ τῶν Σερρῶν εἶναι ὁ *Μητρούσης Γκογκολάκης* ἀπὸ τό χωριό Χομόνδος (σημερι-

8. Ἡ μάχη δόθηκε στίς 17 Ἀπριλίου τοῦ 1907 στὴ θέση «Βρύσες» τοῦ Ν. Σουλίου. Τούρκικο ἀπόσπασμα ὅμως, πού ἄκουσε τοὺς πυροβολισμούς ἔσπευσε ἐπὶ τόπου. Τό σῶμα τοῦ καπετάν Στρατῆ καταδιωκόμενο, ἔφτασε στό Χρυσό καί κλείστηκε στό Ναὸ τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου. Τουρκικός στρατός κύκλωσε τό Χρυσό καί ἀπειλήσε νά πυρπολήσει τό ναό. Μόνο τότε οἱ ἄνδρες τοῦ Στρατῆ παραδόθηκαν.

9. Ἀπὸ τό σῶμα τοῦ Ἀνδρέα Μακούλη (ἀπὸ τό Στενήμαχο τῆς Ἀν. Ρωμυλίας, μόλις 25 ἐτῶν) σώθηκαν ἐλάχιστοι. Ἀνάμεσά τους καί ὁ Σιῶσιος Σωτήριος («Γιόρτσιος») ἀπὸ τό Νέο Σούλι. Τό τραγοῦδι «τοῦ Σουμπάσκιοϊ (Ν. Σούλι) τὰ παλικάρια πολεμοῦνε σά λιοντάρια» ἀπαθανάτισε τὴ συμβολὴ τῶν Νεοσουλιωτῶν Μακεδονομάχων στὴ μάχη τῆς Δοβίστας.

νό Μητρούση). Εἶχε ἀθλητικό παράστημα καί ἦταν παλαιστής. Τόν θαύμαζαν ἀκόμα καί οἱ Βούλγαροι. Ὁ κομιτατζής Τάσκα τόν ἤθελε γιά πρωτοπαλικάρο του. Ὁ Μητρούσης ὅμως τοῦ ἀπαντοῦσε: «Ἐγώ Ἕλληνας γεννήθηκα κι Ἕλληνας θά πεθάνω». Ὁ Τάσκα ἀπελπίζεται. Καί μιά μέρα πού ὁ Μητρούσης ἀπουσίαζε, οἱ Βούλγαροι μπαίνουν στό χωριό του καί σφάζουν τή γυναίκα του καί τό μονάκριβο παιδί του. Ὅμως ὁ Μητρούσης δέν κάμπτεται. Μαζί μέ δύο ἀφοσιωμένους φίλους του κατατάσσεται στό σῶμα τοῦ καπετάν Γιαγκλῆ πού δροῦσε στήν περιοχή τῆς Νιγρίτας, διψώντας ἐκδίκηση. Μαθαίνει ὅτι στό γειτονικό χωριό Καραντζάκιοι (σημερινή Μονοκκλησιά) ἔχει στήσει τό ἐπιτελεῖο του ὁ δολοφόνος τῆς γυναίκας του, Τάσκα. Οἱ ἄντρες του τότε μεταμφιεσμένοι σέ Τούρκους ἀξιωματικούς μπαίνουν στό Καραντζάκιοι καί ἐκδικοῦνται τό θάνατο τῶν οἰκείων του. Τριάντα πέντε περίπου πτώματα πέφτουν ἀπό τίς σφαιρες τῶν ἀνταρτῶν τοῦ Μητρούση. Οἱ Βούλγαροι παρέλυσαν. Οἱ Τοῦρκοι ἔγιναν ἀνάστατοι. Καί γιά νά καταλαγιάσει ἡ ἀναταραχή πού προκλήθηκε στό προξενεῖο καί στό ἐπαναστατικό κέντρο τῶν Σερρῶν, ὁ Μητρούσης στέλνεται στήν Ἀθήνα. Ἀλλά μὴν ἀντέχοντας στόν ἄπραγο βίο, ξαναγυρίζει ὕστερα ἀπό δύο μῆνες στίς Σέρρες μαζί μέ δύο φίλους του ἀπό τήν ἐλεύθερη Ἑλλάδα. Τόν φοιτητή ἰατρικῆς *Θεόδωρο Τουρλεντέ* ἀπό τή Μεγαλόπολη καί τόν *Νίκο Ἡαναγιώτου* ἀπό τό Ἀργίνιο, γνωστό στήν πόλη τοῦ Ἀργινίου σήμερα ὡς καπετάν Κουμπούρα. Ὁ Μητρούσης τώρα γίνεται ἀρχηγός μιᾶς πενταμελοῦς ὁμάδας καί συνεχίζει τή δράση του, μέ ἀποκορύφωμα τήν ἐποποιῖα τοῦ κωδωνοστασίου τῆς Εὐαγγελίστριας, στή συνοικία Καμενίκια τῶν Σερρῶν.

Στίς 13 Ἰουλίου τοῦ 1907, τό ἀπόγευμα, ὁ Μητρούσης μέ τά παλικάρια του μπαίνει στήν πόλη τῶν Σερρῶν καί φιλοξενεῖται στό σπίτι τοῦ Παπαθανάση, δίπλα στό ναό τῆς Εὐαγγελίστριας. Ἡ παρουσία του ὅμως ἐκεῖ γίνεται ἀντιληπτή ἀπό Τούρκους καί τήν ἄλλη μέρα, 14 Ἰουλίου, 3 χιλιάδες Τοῦρκοι στρατιῶτες καί φανατισμένα σίφη τουρκικοῦ ὄχλου περιζώνουν ὀλόκληρη τή συνοικία καί τόν γύρω τῆς ἐκκλησίας χῶρο. Ὁ Μητρούσης, βλέποντας ὅτι προδόθηκε, ἀφήνει τό σπίτι τοῦ Παπαθανάση καί ὀχυρώνεται μέσα στό ναό τῆς Εὐαγγελίστριας καί στό καμπαναριό. Στό χῶρο αὐτό θά γραφεῖ μιά ἀπό τίς σπάνιες σελίδες τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού ἀνανέωσε τή θυσία στό Κοῦγκι καί στό Ἀρκάδι. Γιά ἐπτὰ ὀλόκληρες ὥρες οἱ 5 ἥρωες καθλώνουν 3.000 Τούρκους καί δεκάδες πτώματα καλύπτουν τό γύρω χῶρο. Τό σπίτι τοῦ Παπαθανάση σέ λίγο πυρπολεῖται, ἐνῶ τήν ἴδια στιγμή πέφτουν δύο ἀπό τά παλικάρια τοῦ Μητρούση, ὁ Θεόδωρος Τουρλεντές καί

ὁ Μιχάλης Οὐζούνης. Ἀκολούθησε ἡ σύλληψη τῶν τραυματισμένων Παναγιώτου καί Οὐρδα καί μένει μόνος ὁ τραγικός ἥρωας Μητρούσης. Ὅμως, ἀποφασισμένος νά ἐξαγοράσει ἀκριβὰ τό θάνατο τῶν συντρόφων του, ἀποσύρεται ἀπό τό ναό τόν ὁποῖο τώρα κυκλώνουν οἱ φλόγες, καί ὀχυρώνεται στό κάμπαναριό τῆς Εὐαγγελίστριας. Ἀρνεῖται νά καταθέσει τά ὄπλα καί ὅταν διαπιστώνει ὅτι τοῦ ἀπομένει μόνο μιά σφαῖρα, προσποιεῖται ὅτι θέλει νά παραδοθεῖ. Φωνάζει τόν ἀστυνομικό διοικητή νά ἔρθει τάχα νά τόν παραλάβει καί ὅταν ἐκεῖνος πλησιάζει, τοῦ φυτεύει τή σφαῖρα στήν καρδιά, ἐνῶ συγχρόνως βυθίζει τό ξίφος στά σπλάχνα του. Πραγματικά, αἰσχύλεια τραγωδία... Ὁ καπετάν Μητρούσης δέν ζεῖ πιά. Ὅμως ἡ θυσία του ἔγινε θρῦλος καί ἡ λαϊκή μούσα τοῦ ἔκανε τραγούδι:

*Μητρούσης Καπετάνιος
Θεόν παρακαλεῖ
νά ἔμβει εἰς τάς Σέρρας
νά σύρει τό σπαθί.*

*Κομσέρδες μιστιντοῦκδες¹⁰
καί ὅλη ἡ Τουρκιά
Ἄλλάχ! Ἄλλάχ! φωνάζουν
«Τεσλίμ¹¹ ὄλ μπρέ Μητρούση!»*

*– Δέν πᾶτε νά χαθῆτε
τεσλίμ δέν γίνουμαι,
τό αἷμα μου τό χύνω
ποτάμι ἄς γενῆ...*

Τήν ἄλλη μέρα, τό σῶμα τοῦ Μητρούση, διάτρητο ἀπό τίς ἐχθρικές σφαῖρες, θάφτηκε κοντά στό χῶρο τῆς συμπλοκῆς.

Λίγους μῆνες ἀργότερα, στίς 3 Δεκεμβρίου 1907, καταδικάστηκαν καί ἐκτελέστηκαν μέ ἀπαγχονισμό στήν πλατεία Ἄτ παζάρ, πίσω ἀπό τό Διοικητήριο, τά ἄλλα δύο παλικάρια τοῦ Μητρούση, ὁ Νίκος Παναγιώτου καί ὁ Γιάννης Οὐρδας, ἐνῶ στούς γύρω δρόμους ἕνα πλῆθος κόσμου παρακολουθοῦσε σιωπηλό.

Στό σημεῖο αὐτό ἀξίζει νά σημειώσουμε τήν ἀπάντηση πού ἔδωσε ὁ Νίκος Παναγιώτου κατά τή διάρκεια τῆς δίκης σέ ξένο διπλωμάτη.

10. Τοῦρκοι βαθμοῦχοι.

11. παραδώσου.

«Τὶ ζητᾶς ἐσὺ ἀπὸ τὸ Ἀγρίνιο, στή Μακεδονία πού εἶναι γιὰ σένα μιὰ ξένη χώρα;». Τὸν ρώτησαν.

«Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες - ἀπάντησε ὁ Νίκος Παναγιώτου - ἔχουμε δύο πατρίδες, τὴν ἐλεύθερη καὶ τὴ σκλαβωμένη. Καὶ ἐμεῖς οἱ ἐλεύθεροι ἔχουμε χρέος νὰ ἀγωνιστοῦμε γιὰ νὰ ἀποκτήσει καὶ ἡ σκλαβωμένη πατρίδα τὴ λευτεριά της. Ἡ Μακεδονία γιὰ μᾶς δέν εἶναι ξένη γῆ». Μιὰ ἀπάντηση γνησίως Ἑλληνική σ' ἓνα ψυχρὸ -ὡς συνήθως- Εὐρωπαϊὸ διπλωμάτη. Παράλληλα καὶ μιὰ ὑπενθύμιση-μάθημα στὴν πολιτικὴ τῆς Εὐρώπης γιὰ τὴν ἀδιαφορία της ἀπέναντι στοὺς καταδυναστευόμενους Μακεδόνες καὶ τίς φρικαλεότητες τῶν Βουλγάρων¹².

Ἐπιτροπὴ Σερραίων ζήτησε τὰ πτώματα τῶν νέων γιὰ ταφή. Οἱ Τοῦρκοι, ὅμως, ἀρνήθηκαν ἐπίμονα, ἐνῶ ἔστησαν πυροβόλα στὸν «Κουλά», τὴν ἀκρόπολη τῶν Σερρῶν, ἔτοιμοι νὰ χτυπήσουν τὸ πλῆθος. Τὰ καταστήματα τῆς πόλης σὲ ἔνδειξη διαμαρτυρίας παρέμειναν κλειστά.

Τελικά, τὰ πτώματα τῶν δύο παλικαριῶν τοποθετήθηκαν πάνω σὲ σανίδες, παραδόθηκαν σὲ Ἀθίγγανους καὶ μὲ πολυπληθῆ συνοδεία Τούρκων στρατιωτῶν θάφτηκαν στὸν περίβολο τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελίστριας στὴν Καμενίκια, χωρὶς νεκρώσιμη ἀκολουθία. Μάταια γενναῖες Σερραῖες Μακεδόνισσες προσπάθησαν νὰ διασπᾶσουν τὸν κλοιὸ καὶ νὰ ἀρπάξουν τοὺς ἀγαπημένους τους νεκροὺς. Τουρκικὸ ἰππικὸ διέλυσε βίαια τὴ συγκέντρωση. Ἐπὶ δεκαπέντε μέρες τουρκικὸ ἀπόσπασμα φρουροῦσε τὸν τάφο τῶν παλικαριῶν.

Μέ τὸν ἀπαγχονισμό καὶ τὴ ταφή τῶν δύο ἡρώων τὸ δράμα τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελίστριας εἶχε φθάσει στό τέλος. Τὸ δράμα ὅμως τῶν Σερραίων συνεχίστηκε. Γιατί συνεχίστηκαν οἱ συλλήψεις, οἱ φυλακίσεις καὶ οἱ ἄγριες διώξεις ἀπὸ τίς Τουρκικὲς ἀρχές.

Καὶ οἱ Σερραῖοι θά συνεχίσουν τὸν διμέτωπο ἀγώνα ὡς τὴν ἐπανάσταση τῶν Νεοτούρκων (1908) καὶ τὴν ἀνακήρυξη τοῦ νέου Τουρκικοῦ συντάγματος. Τότε τυπικὰ τερματίζεται ὁ Μακεδονικὸς Ἀγώνας, ὄχι ὅμως καὶ τὰ δεινά τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Θά ἀκολουθήσουν οἱ Βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912-13, ὅποτε ἡ πολυπαθὴ πόλη τῶν Σερρῶν θά ἀπελευθερωθεῖ καὶ θά δικαιωθοῦν οἱ ἀγῶνες καὶ οἱ θυσίες τῶν γενναίων συμπατριωτῶν μας.

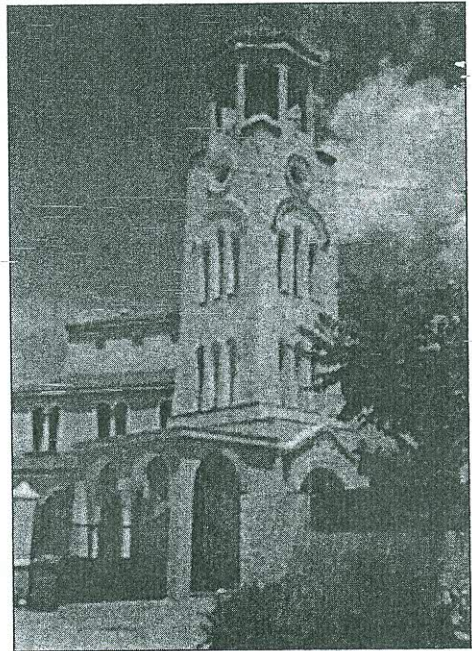
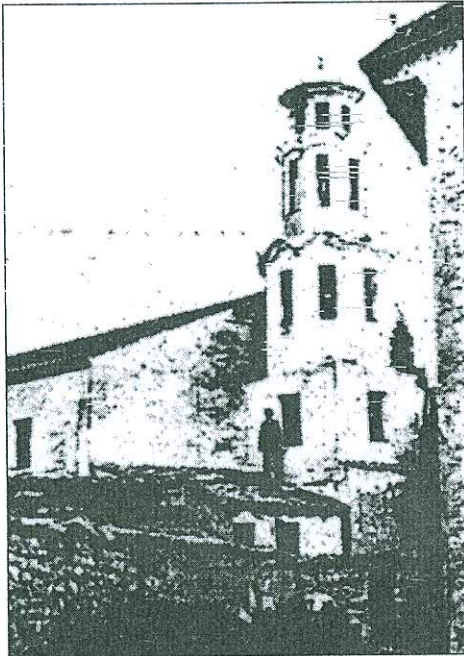
Τιμὴ καὶ δόξα, λοιπόν, σ' αὐτοὺς πού ὀργάνωσαν καὶ διηύθυναν τὸν Μακεδονικὸ Ἀγώνα. Εὐγνωμοσύνη αἰώνια σ' ὅσους ἀγωνίστηκαν. Δόξα ἀθάνατη σ' αὐτοὺς πού ἔπесαν γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Μακεδονίας.

12. Π. Πέννα: Ἱστορία τῶν Σερρῶν, Ἀθῆναι 1966, σελίδα 299.

Λαοί πού ξεχνοῦν τήν ἱστορία τους εἶναι καταδικασμένοι σέ μααρασμό καί θάνατο. Γιατί ἡ Ἱστορία εἶναι ἡ μνήμη τοῦ ἔθνους. Καί ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες –δυστυχῶς– ἔχουμε ἀσθενῆ ἱστορική μνήμη.

Ὁ Ἑλληνισμός, πού στή μακρά ἱστορική του πορεία δίνει συνεχῶς μάχες, καλεῖται καί σήμερα νά εἶναι ἐτοιμοπόλεμος γιά εἰρηνικές ἀλλά ἐν ἀνάγκη καί θερμές μάχες. Οἱ Ἕλληνες θρηγήσαμε στόν αἰῶνα μας πολλές «χαμένες πατρίδες». Ὁ Ἑλληνισμός ὅμως δέν ἀντέχει στή δοκιμασία ἄλλης συρρίκνωσης. Οἱ Μακεδονομάχοι μᾶς δείχνουν τό δρόμο τοῦ χρέους καί τῆς θυσίας.

Ὁ Μακεδονικός Ἀγώνας, τόσο στίς Σέρρες ὅσο καί σ' ὀλόκληρη τή Μακεδονία, τελείωσε μέ ἐπιτυχία. «Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ ἰδιόμορφος αὐτός Ἀγώνας ἄργησε νά γίνει εὐρύτερα γνωστός, γιατί ἀπό τό χαρακτήρα του ἔπρεπε νά μένει κρυφός. Σ' ὅλη του τή διάρκεια λίγοι ἦταν ἐκεῖνοι πού μποροῦσαν νά ἔχουν καθολική ἐποπτεία τοῦ Ἀγώνα πού ἔκανε ὁ Ἑλληνισμός στή Μακεδονία, γιά νά σωθεῖ ἀπό τόν κίνδυνο πού τόν ἀπειλοῦσε»¹³.

Ὁ Ναός τῆς Εὐαγγελίστριας στήν Καμενίτσια τῶν Σερρών τό 1907 καί ὅπως εἶναι σήμερα.

13. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν), τόμος ΙΔ', σελ. 254.

Ἡ σημερινή περίεργη, ἰσοπεδωτικὴ ἐποχὴ μας καὶ ἡ κοινωνία μας, ἰδιαιτέρα ἡ Ἑλληνικὴ, πού κυριολεκτικὰ δέν ξέρει τί θέλει, πού τὸν πατριωτισμὸ τὸν ταυτίζει μὲ τὸν ἐθνικισμό, πού διαβάζει ἱστορία, ἀλλὰ τίποτα δὲ διδάσκεται ἀπὸ αὐτήν, πρέπει ν' ἀντιληφθεῖ ὅτι χωρὶς τὸ Μακεδονικὸ Ἀγώνα ἡ Μακεδονία δέν θά ἀνῆκε σήμερα στὴν Ἑλλάδα¹⁴.

14. Τὸ ἑλληνικὸ προξενεῖο Σερρῶν (πρόξενος Ἀντώνιος Σακτούρης), μὲ τηλεγράφημά του πρὸς τὸ Ἐθνικὸ Κέντρο στὴν Ἀθήνα, ἰδοῦ πῶς ἐκθέτει τὰ γεγονότα τῆς Καμενίκιας:

«Προχθὲς πρωῶν τοπικαὶ ἀρχαὶ πληροφορηθεῖσαι ὅτι ἐν προαστείῳ Σερρῶν Κάτω Καμενικίων κρύπτεται ἑλληνικὸν Σῶμα 5 μελῶν, ἐπυρπόλησαν συνσικκιισμόν. Τῶν ἀνταρτῶν ἀρνηθέντων νά παραδοθῶσι ἐπικολούθησε πεντάωρος συμπλοκή, εἰς ἣν ἔλαβον μέρος ὀλόκληρος ἡ φρουρὰ Σερρῶν, ὡς καὶ ὑπὲρ 500 ἄτακτοι, οἵτινες ἠπείλησαν πρὸς στιγμὴν σφαγῆς. Ἐπειδὴ ἀντάρται ἡμύνοντο ἐπιτυχῶς, τουρκικὸς στρατὸς μετηνέχθη καὶ δύο ὀρεινὰ πυροβόλα, ὧν εὐτυχῶς δέν ἐγένετο χρῆσις. Ἐκ τῶν ἀνταρτῶν 3 ἐφονεύθησαν καὶ 2 συνελήφθησαν, ὧν εἷς πληγωμένος. Ἀπώλεια τουρκικοῦ στρατοῦ ὑπὲρ 30 φονευθέντας καὶ πληγωμένους. Ἐφονεύθη ἐπίσης διευθυντὴς ἀστυνομίας καὶ εἷς ἀστυνόμος. Στρατὸς ἔκαυσε διὰ πετρελαίου 3 οἰκίας καὶ τὸ σχολεῖον, ἐλεηλάτησε δὲ μετὰ τῶν ἀτάκτων πλείστας οἰκίας. Παθόντες πτωχοὶ ὁμογενεῖς εἰς ἀπόγνωσιν, φοβούμενοι νά διαμαρτυρηθῶσιν εἰς ἐνταῦθα ξένους νά προδῶσι δεούσας παραστάσεις πολυάριθμοι συλληφθέντες κακοποιοῦνται· ἀρχηγὸς σώματος ἦτο ὁ ἐκ τοῦ πλησίον χωρίου Χομόνδος ὑπὸ τὸ ὄνομα Μητρούσης, οὔτινος πέρις Βούλγαροι ἐφόνευσαν τὴν σύζυγον πληγώσαντες αὐτόν καὶ ἔκαυσαν τὴν οἰκίαν του. Ὅπαδοὶ του δὲ δύο ὁμοίως παθόντες συγχωριοὶ του καὶ δύο ἐξ ἐλευθέρως Ἑλλάδος».

(Περιοδικὸ «Γιατί», 205, 1992, σελ. 14).

Η αυτοκρατορία του Καπετάν Μητρούση, όπως αποδόθηκε από τον λαϊκό καλλιτέχνη Σ. Χρησιδίδη σε φυλλάδιο της εποχής. (Πηγή: «Γιατί», 205, 1992).